

นายสมชาย เล่งหลัก (ผู้ถูกร้อง) สมัครเพื่อเข้ารับเลือกในกลุ่มที่ ๑๙ กลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพผู้ประกอบอาชีพอิสระ หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน ต่อมาผู้ร้องมีประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๗ เรื่อง ผลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ประกาศรายชื่อผู้ถูกร้องเป็นผู้ได้รับเลือก เป็นสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มที่ ๑๙ ลำดับที่ ๗

ภายหลังประกาศผลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ผู้ร้องได้รับคำร้องว่าผู้ถูกร้องมีลักษณะต้องห้าม เป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เพราะอยู่ระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๙๘ (๕) อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๑๑ (๔)

ผู้ร้องดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วได้ความว่า ศาลฎีกามีคำพิพากษาคดีหมายเลขดำที่ ลต สส ๔/๒๕๖๗ คดีหมายเลขแดงที่ ลต สส ๓๓๘/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๗ ว่า ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อปี ๒๕๖๖ ผู้ถูกร้องซึ่งสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ ๙ จังหวัดสงขลา เป็นผู้ก่อ สนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจ ให้บุคคลอื่นจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้แก่ผู้ถูกร้อง ซึ่งเป็นการทุจริต ในการเลือกตั้ง อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๑๓๘ วรรคหนึ่ง ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ของผู้ถูกร้องเป็นเวลาสิบปีนับแต่วันที่มีคำพิพากษา ผู้ร้องมีมติคำวินิจฉัยคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๒๑๑/๒๕๖๗ วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๗ ว่า ผู้ถูกร้องเป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) ประกอบมาตรา ๙๘ (๕) เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา ของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสี่ ดังนี้

๑. ให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕)

๒. มีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย และในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง นับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง

๓. มีคำสั่งให้ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องว่างลงนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้แก่คู่กรณีฟังตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องไว้วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ หรือไม่ เห็นว่า คำร้องถูกต้องครบถ้วนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๒ ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องเป็นกรณีที่มีความปรากฏต่อผู้ร้องว่าผู้ถูกร้องมีลักษณะต้องห้ามเป็นสมาชิกวุฒิสภาเนื่องจากศาลฎีกามีคำพิพากษาให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องเป็นเวลาสิบปีนับแต่วันที่ มีคำพิพากษา ผู้ร้องมีมติให้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสี่ ว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องมีเหตุสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบ มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕) กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสี่ ประกอบวรรคหนึ่ง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗ (๕) จึงสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย และให้ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

สำหรับคำขอให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่สมาชิกวุฒิสภามาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง เห็นว่า ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง กรณีปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่ามีกรณีตามที่ถูกร้อง จึงมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่สมาชิกวุฒิสภาตั้งแต่วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗ จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา สรุปได้ว่า

๑. คำพิพากษาศาลฎีกาคดีหมายเลขแดงที่ สด สส ๓๓๘/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๗ ที่เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องเป็นเวลาสิบปีนับแต่วันที่ มีคำพิพากษา ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๖ วรรคเจ็ด และระเบียบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยการพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ ที่กำหนดให้การพิจารณาของศาลฎีกาต้องใช้ระบบไต่สวน แต่ศาลฎีกากลับใช้ระบบกล่าวหาในการพิจารณาคดี ทำให้การรับฟังข้อเท็จจริงคลาดเคลื่อนไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๒. ผู้ร้องไม่มีอำนาจส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสี่ เนื่องจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๖ วรรคเจ็ด และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘ กำหนดให้การพิจารณาและวินิจฉัยของศาลฎีกาต้องเป็นไปตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยการพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับสิทธิสมัครรับเลือก การดำเนินการเกี่ยวกับการเลือก และการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสิทธิเลือกตั้งในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ การวินิจฉัยเรื่องคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามหรือสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา ต้องดำเนินการตามระเบียบดังกล่าว แต่ตามคำร้องผู้ร้องกลับอ้างคำพิพากษาศาลฎีกาคดีหมายเลขแดงที่ สด สส ๓๓๘/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๗ เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องเป็นเวลาสิบปีนับแต่วันที่คำพิพากษา ซึ่งดำเนินการตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยการพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ การที่ผู้ร้องกล่าวอ้างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๕) ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาใช้บังคับแก่ผู้ถูกร้อง เป็นการนำกฎหมายคนละฉบับมาอ้างเพื่อให้ครบเงื่อนไขหรือองค์ประกอบของกฎหมายเป็นการเลือกปฏิบัติและบังคับใช้กฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

๓. กรณีของผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๕) มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๑๑๑ (๔) ขณะที่ผู้ถูกร้องสมัครเข้ารับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา และมีการประกาศให้เป็นสมาชิกวุฒิสภานั้น ผู้ถูกร้องไม่ได้เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๕) และมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๔ (๕) ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๕) บัญญัติห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้เป็นการเฉพาะ ไม่ได้บัญญัติห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาในเวลาดังกล่าวผู้ถูกร้องไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ร้องนำคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวมาเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง เป็นการใช้อำนาจย้อนหลังเป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกร้อง ดังนั้น สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องจึงยังไม่สิ้นสุดลง

๔. ผู้ถูกร้องดำเนินการร้องทุกข์กล่าวโทษและฟ้องคดีอาญาต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีที่ทำให้ศาลฎีการับฟังข้อเท็จจริงได้ว่าบุคคลดังกล่าวกระทำการให้หรือสัญญาว่าจะให้ทรัพย์สินเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้แก่ผู้ถูกร้องอันเป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และจะนำพยานหลักฐานต่าง ๆ ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญต่อไป

ผู้ร้องยื่นคำแถลงการณ์ปิดคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญ มีสาระสำคัญเพิ่มเติมจากคำร้องว่า ข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาศาลฎีกาคดีหมายเลขแดงที่ สด สส ๓๓๘/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๗ ถือเป็นที่สุด และมีผลผูกพันผู้ถูกร้องซึ่งเป็นคู่ความในคดีเลือกตั้งดังกล่าว ข้ออ้างของผู้ถูกร้องตามคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาไม่อาจเปลี่ยนแปลงข้อเท็จจริงและผลตามกฎหมายของคำพิพากษาศาลฎีกาได้ ผู้ถูกร้องจึงเป็นบุคคลที่อยู่ระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕) ดังนั้น จึงมีเหตุให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ผู้ถูกร้องยื่นคำแถลงการณ์ปิดคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญ มีสาระสำคัญเพิ่มเติมจากคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่าการตีความลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๕) หมายถึงในขณะใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาจะต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ๒ กรณี คือ กรณีที่หนึ่งต้องไม่ใช่บุคคลที่อยู่ระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราว และกรณีที่สองต้องไม่ใช่บุคคลที่ถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง แต่การเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องเกิดขึ้นภายหลังจากที่ผู้ถูกร้องได้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาและมีฐานะเป็นสมาชิกวุฒิสภา ดังนั้น ผู้ถูกร้องไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องจึงไม่สิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๑๑ (๔)

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คำแถลงการณ์ปิดคดีของคู่กรณี และเอกสารประกอบแล้วเห็นว่า คดีเป็นปัญหาข้อกฎหมายและมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ จึงยุติการไต่สวนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๘ วรรคหนึ่ง กำหนดประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕) หรือไม่ นับแต่เมื่อใด

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ... (๕) อยู่ระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ...” มาตรา ๑๐๘ บัญญัติว่า “สมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ ... ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๙๘ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) ...” และมาตรา ๑๑๑ บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ ... (๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๘ ...”

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) เป็นบทบัญญัติว่าด้วยเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง หากขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๘ โดยมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) บัญญัติลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่าต้องไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๙๘ (๕) กล่าวคือ บุคคลที่อยู่ระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) ประกอบมาตรา ๙๘ (๕) มีเจตนารมณ์กำหนดลักษณะต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภา เพื่อให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสมเพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้ที่ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ฝักใฝ่หรือยอมตนอยู่ภายใต้อาณัติของพรรคการเมืองใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ บุคคลที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่เป็นบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อบุคคลใดได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาแล้ว รัฐธรรมนูญกำหนดมาตรการควบคุมหลังการดำรงตำแหน่งเพื่อมิให้สมาชิกวุฒิสภากระทำการอันทำให้ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามที่มีผลให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลงเพื่อให้ได้บุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วน ปราศจากเหตุมลทินมัวหมองในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมและไม่ทำให้เกิดความเสียหายแก่เกียรติและศักดิ์ศรีของวุฒิสภา ลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๕) อาจเกิดขึ้นจากกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของบุคคลไว้เป็นการชั่วคราว หรือกรณีศาลมีคำพิพากษาเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง อันเป็นมาตรการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจำกัดสิทธิของบุคคลที่ทำให้การเลือกตั้งหรือการเลือกผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมิได้เป็นไปโดยสุจริต

หรือเที่ยงธรรม การที่สมาชิกวุฒิสภาผู้ใดกระทำความผิดจนศาลมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง อันต้องด้วยลักษณะต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภาตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ แล้ว สมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นไม่อาจอยู่ในฐานะที่จะได้รับความไว้วางใจในความสุจริตได้ และไม่สมควรให้เข้ามาใช้อำนาจทางการเมือง

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๗ มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๗ ผู้ถูกร้องสมัครเพื่อเข้ารับเลือกในกลุ่มที่ ๑๙ กลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน ต่อมาผู้ร้องมีประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๗ เรื่อง ผลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ประกาศรายชื่อผู้ถูกร้องเป็นผู้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มที่ ๑๙ ลำดับที่ ๗ ภายหลังประกาศผลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ผู้ร้องมีมติและคำวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องต้องคำพิพากษาศาลฎีกาคดีหมายเลขดำที่ ลต สส ๔/๒๕๖๗ คดีหมายเลขแดงที่ ลต สส ๓๓๘/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๗ ว่า ผู้ถูกร้องเป็นผู้ก่อ สนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจ ให้บุคคลอื่นจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ลงคะแนนให้แก่ผู้ถูกร้อง ซึ่งเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๑๓๘ วรรคหนึ่ง ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องเป็นเวลาสิบปีนับแต่วันที่ มีคำพิพากษา มีลักษณะต้องห้ามเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เพราะอยู่ระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ตามมาตรา ๙๘ (๕) อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๑๑ (๔) ดังนั้น มีมูลกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้อง สิ้นสุดลงด้วยเหตุอยู่ระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕) หรือไม่

ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ว่า คำพิพากษาศาลฎีกาที่เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้อง เป็นเวลาสิบปีนับแต่วันที่ มีคำพิพากษา พิจารณาคดีโดยไม่ใช้ระบบไต่สวนแต่กลับใช้ระบบกล่าวหา ทำให้ การรับฟังข้อเท็จจริงคลาดเคลื่อนไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๖ วรรคเจ็ด นั้น

เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ผู้พิพากษาและตุลาการย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญ และกฎหมายให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง” การที่ผู้ถูกร้องไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาดังกล่าวเป็นการโต้แย้งการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีซึ่งเป็นการใช้อำนาจตุลาการของศาลฎีกาที่ผู้พิพากษามีอิสระในการพิจารณาคดีและพิพากษตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ซึ่งต้องพิจารณาคดีโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง ประกอบกับเมื่อพิจารณาระเบียบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยการพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๓ กำหนดว่า “ในระเบียบนี้ ... “การไต่สวน” หมายความว่า การตรวจพยานหลักฐาน การนั่งพิจารณา การสืบพยาน หรือกระบวนการพิจารณาใด ๆ ของศาลเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน” ข้อ ๔๔ กำหนดว่า “ในการพิจารณาคดีของศาลให้นำสำนวนการสืบสวนหรือไต่สวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหลักในการพิจารณา และเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้ศาลมีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้” ข้อ ๔๕ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “คู่ความทั้งสองฝ่ายอาจอ้างตนเอง บุคคล หรือพยานหลักฐานอื่นเป็นพยานได้ตามที่ศาลเห็นสมควร และมีสิทธิขอตรวจพยานหลักฐานและคัดสำเนาพยานหลักฐานของตนเองหรือของคู่ความอีกฝ่ายได้” ข้อ ๔๖ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “ในวันตรวจพยานหลักฐาน ให้คู่ความส่งพยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นต่อศาลเพื่อให้อีกฝ่ายตรวจสอบ เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นเนื่องจากสภาพและความจำเป็นแห่งพยานหลักฐานนั้น หลังจากนั้น ให้คู่ความแถลงแนวทางการเสนอพยานหลักฐานต่อศาล และให้ศาลสอบถามคู่ความถึงความเกี่ยวข้องกับประเด็นและความจำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐานที่อ้างอิงตลอดจนการยอมรับพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่ง” และข้อ ๕๕ กำหนดว่า “ในกรณีที่ศาลเห็นว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ ศาลจะงดการไต่สวนก็ได้” เห็นได้ว่า การพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสิทธิเลือกตั้ง ศาลพิจารณาจากสำนวนการสืบสวนหรือไต่สวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหลักกว่ามีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะลงโทษผู้ถูกร้องหรือไม่ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลยังมีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงและรับฟังพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ ในการต่อสู้คดีหากคู่ความประสงค์จะอ้างตนเอง บุคคล หรือพยานหลักฐานอื่นเป็นพยานก็ย่อมทำได้

ตามที่ศาลเห็นสมควร เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน เป็นการเปิดโอกาสให้คู่ความทั้งสองฝ่ายได้ต่อสู้คดีกันอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ หากศาลเห็นว่าคดีใดมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ ศาลจะงดการไต่สวนก็ได้ ซึ่งคดีของศาลฎีกาดังกล่าวปรากฏว่า ในชั้นไต่สวนคู่ความแถลงรับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพยานหลักฐานของกลาง เมื่อรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ศาลฎีกาใช้วิธีพิจารณาระบบไต่สวนในการพิจารณาคดีเลือกตั้งซึ่งเป็นวิธีพิจารณาที่แตกต่างไปจากวิธีพิจารณาระบบกล่าวหาที่ศาลยุติธรรมใช้ในคดีทั่วไป ศาลฎีกาย่อมต้องใช้วิธีพิจารณาตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ศาลฎีกาสามารถรับฟังพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ผู้ร้องนำสืบมาได้ ประกอบกับหากผู้ถูกร้องประสงค์ที่จะโต้แย้งกระบวนการพิจารณาขอที่จะใช้สิทธิโต้แย้งในระหว่างการพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกา เมื่อศาลฎีกามีคำพิพากษาในคดีของผู้ถูกร้องอันถึงที่สุดแล้ว คำพิพากษาศาลฎีกามีผลผูกพันผู้ถูกร้องและมีสภาพบังคับเด็ดขาดทางกฎหมาย ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีหน้าที่และอำนาจเข้าไปตรวจสอบคำพิพากษาในปัญหาที่เป็นอำนาจของศาลฎีกาได้ ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องฟังไม่ขึ้น

ส่วนข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ว่า ผู้ร้องไม่มีอำนาจส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสี่ เนื่องจากผู้ร้องจะต้องดำเนินการตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยการพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับสิทธิสมัครรับเลือก การดำเนินการเกี่ยวกับการเลือก และการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสิทธิเลือกตั้งในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ นั้น

เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๑ (๓) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) หรือ (๑๒) หรือมาตรา ๑๑๑ (๓) (๔) (๕) หรือ (๗) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้อง ส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่” และวรรคสี่ บัญญัติว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งมีเหตุสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่งให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งได้ด้วย” เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ร้องมีมติในการประชุม ครั้งที่ ๗๕/๒๕๖๗ วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๗ และตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วได้ความว่าศาลฎีกามีคำพิพากษาในคดีหมายเลขดำที่ ลต สส ๔/๒๕๖๗ คดีหมายเลขแดงที่ ลต สส ๓๓๘/๒๕๖๗

ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๗ ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องเป็นเวลาสิบปีนับแต่วันที่
มีคำพิพากษา ผู้ถูกร้องจึงเป็นบุคคลที่อยู่ระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพ
ของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข.
ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕) เป็นกรณีที่ผู้ร้องเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา
ของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ประกอบกับระเบียบดังกล่าวเป็นแนวปฏิบัติที่ศาลฎีกากำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการพิจารณา
และวินิจฉัยคดี รวมถึงการบริหารงานคดีภายในของศาลฎีกา การที่ผู้ถูกร้องยกขึ้นโต้แย้งไม่เกี่ยวกับขั้นตอน
ที่ผู้ร้องจัดส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้อง
เมื่อผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ การยื่นคำร้อง
ของผู้ร้องชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องฟังไม่ขึ้น

สำหรับข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ว่า กรณีของผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๕)
มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๑๑๑ (๔) เนื่องจากขณะที่ผู้ถูกร้องสมัครเข้ารับเลือก
เป็นสมาชิกวุฒิสภา ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา และมีการประกาศให้เป็นสมาชิกวุฒิสภานั้น
ผู้ถูกร้องไม่ได้เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๕) ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๕) บัญญัติห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง
เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้เป็นการเฉพาะ ไม่ได้บัญญัติห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา
และในเวลาดังกล่าวผู้ถูกร้องไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่อย่างใด นั้น

เห็นว่า รัฐธรรมนูญกำหนดให้วุฒิสภาเป็นสภาแห่งการตรวจสอบ เป็นองค์กรที่ประสานความคิดเห็น
จากประชาชนที่มีความรู้ ประสบการณ์ ความหลากหลายทางอาชีพ วิถีชีวิต และความสนใจ เพื่อให้
การตรากฎหมายได้รับการพิจารณาแง่มุมต่าง ๆ กลั่นกรองกฎหมายที่สภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว
ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และให้ความเห็นชอบบุคคลที่จะมาดำรงตำแหน่งในองค์กรสำคัญ
ตามรัฐธรรมนูญ จึงกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภาเพื่อให้ผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่ง
ดังกล่าวมีคุณสมบัติที่เหมาะสม เป็นหลักประกันว่าผู้ที่ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาจะปฏิบัติหน้าที่
ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความเป็นอิสระ มีความเป็นกลางปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง
ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน ไม่อยู่ภายใต้อาณัติของพรรคการเมือง มีความประพฤติและคุณสมบัติ
เป็นที่ยอมรับนับถือของสาธารณชน และปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของประชาชนภายในประเทศอย่างแท้จริง
การกำหนดลักษณะต้องห้ามจึงมีความแตกต่างจากคุณสมบัติ กล่าวคือ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘

กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภา คุณสมบัติมีลักษณะที่ใช้บังคับก่อนวันสมัครรับเลือก ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้จะต้องมีครบถ้วนก่อนวันสมัครรับเลือก หากผู้สมัครรับเลือกมีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดในขณะนั้น ผู้นั้นไม่อาจใช้สิทธิสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ แต่ลักษณะต้องห้ามนั้นครอบคลุมไปถึงตั้งแต่ก่อนการสมัครรับเลือก ขณะการสมัครรับเลือก และหลังการสมัครรับเลือกรวมทั้งการเข้าสู่การดำรงตำแหน่งแล้ว หากภายหลังปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้สมัครรับเลือกมีลักษณะต้องห้ามเป็นสมาชิกวุฒิสภา บุคคลนั้นย่อมถูกเพิกถอนให้พ้นจากตำแหน่งได้ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ซึ่งกำหนดลักษณะต้องห้ามอันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕) เป็นเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา เห็นได้ว่า หากสมาชิกวุฒิสภาผู้ใดมีเหตุตามมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕) ระหว่างการดำรงตำแหน่งจะมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นสิ้นสุดลงระหว่างการดำรงตำแหน่งได้ มิใช่เป็นเพียงลักษณะต้องห้ามก่อนหรือในขณะที่ผู้ถูกร้องใช้สิทธิสมัครรับเลือกเท่านั้น แต่ต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตลอดระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วย ประกอบกับการที่บทบัญญัติรัฐธรรมนูญให้นำลักษณะต้องห้ามของบุคคลที่จะใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาบังคับใช้แก่ลักษณะต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภานั้น ด้วยเหตุผลที่ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาต่างเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติร่วมกัน แม้ว่าจะมีที่มา คุณสมบัติ หรือหน้าที่ และอำนาจที่ต่างกันออกไปบ้าง แต่การบัญญัติถึงลักษณะต้องห้ามของการเข้าสู่ตำแหน่งของทั้งสองตำแหน่งย่อมต้องเป็นไปในทางเดียวกันมิใช่ต้องบัญญัติให้แตกต่างกันหรือแยกออกจากกันอย่างชัดเจนจนถึงขนาดไม่อาจใช้ร่วมกันได้ ดังนั้น ลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ (๕) ต้องนำมาใช้บังคับกับผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาด้วย และการพิจารณาปรับใช้บทบัญญัติดังกล่าวเป็นไปตามรัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติบังคับเช่นนั้น มิใช่เป็นการนำเอาบทบัญญัติแห่งกฎหมายมาใช้ย้อนหลังที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกร้อง ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องจึงฟังไม่ขึ้น

เมื่อข้อเท็จจริงในคดีนี้ฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกวุฒิสภาตั้งแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือก คือ วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๗ ต่อมาวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๗ ศาลฎีกามีคำพิพากษาให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องเป็นเวลาสิบปีนับแต่วันที่มิคำพิพากษาสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕)

ประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปมีว่า เมื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕) แล้วสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงนับแต่เมื่อใด

เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อได้รับเรื่องไว้พิจารณา หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้สมาชิกผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง” บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าวเป็นบทบัญญัติว่าด้วยการพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภาที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมีได้ให้อำนาจแก่ศาลรัฐธรรมนูญที่จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าเมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจึงต้องสั่งให้ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่นั้น ดังนั้น สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง นับแต่วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗ เป็นต้นไป

เมื่อสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงทำให้มีตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกว่างลง ประธานวุฒิสภาต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาเลื่อนบุคคลในบัญชีสำรองของกลุ่มนั้นขึ้นมาดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาแทนตามลำดับตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๕ โดยให้ถือว่าวันที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลง คือวันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้แก่คู่กรณีฟังโดยชอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลในวันอ่าน คือ วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๘

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕) นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ คือ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗ และให้ถือว่าวันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้แก่คู่กรณีฟังตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลในวันอ่าน คือ วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๘ เป็นวันที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งว่างลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ วรรคสอง ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๕

นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

นายปัญญา อุดชาชน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายวิรุฬห์ แสงเทียน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายจิรนิติ หะวานนท์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายนภดล เทพพิทักษ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอุดม รัฐอมฤต

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุเมธ รอยกุลเจริญ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ